

Nr 667.

Av herrar **Spångberg** och **Lindahl**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 367, angående statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 367 till innevarande riksdag har föreslagits ändrad lydelse av vissa paragrafer av kungörelsen den 6 mars 1936 (nr 45) angående statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet.

Propositionen grundar sig i huvudsak på ett av 1945 års folkskolesakkunniga avgivet betänkande (stat. off. utr. 1945: 25).

I detta betänkande har bl. a. framhållits, att ett statsbidragssystem på ifrågasvarande område bör vara *enkelt i tillämpningen*.

Det nu föreliggande förslaget synes emellertid icke medföra det förenklade administrativa förfarande, som borde eftersträvas och som även torde vara möjligt att åstadkomma utan åsidosättande av statens berättigade intressen. Om en förenkling i fråga om statsbidragsärendenas handläggning uppställs som mål, bör den givetvis syfta till att det administrativa förfarandet alltifrån en skolbyggnadsfrågas uppkomst till ett byggnadsföretags avslutande ter sig lätthanterligt och ej förorsakar onödig tidsutdräkt för den av skollokalerans anskaffning mest berörda parten, nämligen skoldistriktet. I detta avseende kan det föreliggande förslaget vid jämförelse med hittills tillämpat statsbidragssystem icke anses innebära någon förbättring utan kanske snarare en försämring.

Den åsyftade förenklingen i handläggningen har sålunda ansetts kunna vinnas bl. a. genom en avkoppling av länsstyrelserna och länsarkitekterna på ett statsbidragsärendes väg från vederbörande skoldistrikt till centralmyndigheterna. Någon närmare undersökning har emellertid ej gjorts i vad mån en annan form för handläggningen hos centralmyndigheterna i förening med en ökad befogenhet för länsmyndigheterna skulle kunna medföra en mera påtaglig förenkling och kanske framför allt underlätta skoldistriktets kontakt med den statliga förvaltningsapparaten i skolbyggnadsfrågorna.

Den hittills tillämpade gången i en skolbyggnadsfråga, då ett skoldistrikt önskar komma i åtnjutande av statsbidrag, är i stort sett följande.

Efter viss av skoldistriktet verkställd utredning prövar skolöverstyrelsen lokalbehovet och meddelar för vilka lokaler statsbidrag kan beräknas komma att utgå. Därefter uppgöras skissritningar som ingivas till skolöverstyrelsen för förhandsgranskning. På grundval av de förhandsgranskade skissritningarna upprättas huvudritningar, beskrivningar och beräkningar m. m. beträffande byggnadsföretaget, varefter ansökan om byggnadstillstånd och statsbidrag till företaget göres hos Kungl. Maj:t. Denna ansökan ingives till folkskolinspek-

tören, som med yttrande överlämnar den till länsstyrelsen, vilken i de flesta fall torde höra länsarkitekten. Sedan ärendet inkommit från länsstyrelsen till Kungl. Maj:t, höres skolöverstyrelsen, vars byggnadssakkunniga biträde på nytt granskar handlingarna från byggnadstekniska synpunkter. Efter skolöverstyrelsens utlåtande fastställer Kungl. Maj:t högsta kostnadssumman, varvid Kungl. Maj:t brukar föreskriva, att företaget skall utföras i huvudsaklig överensstämmelse med företedda ritningar men att det åligger skoldistriktet att i samråd med folkskolinspektören och byggnadssakkunnig person söka åstadkomma alla ändamålsenliga besparingar beträffande kostnaderna för byggnadsföretaget. Den slutliga avsyningen av byggnadsföretaget förrättas av folkskolinspektören med biträde av en av länsstyrelsen förordnad byggnadssakkunnig person. Dessa båda förrättningsmän granska räkenskaperna beträffande byggnadsföretaget och föreslå den kostnadssumma, som bör läggas till grund för statsbidraget. På grundval av förrättningsmännens förslag meddelar länsstyrelsen slutgiltigt godkännande av byggnadsarbetena och beslut i fråga om statsbidragsunderlaget samt byggnadsbidragets belopp.

I förenklade syfte har utöver den förutnämnda avkopplingen av länsstyrelserna och länsarkitekterna från handläggningen av själva statsbidragsansökan även länsstyrelsernas befattning med godkännande av byggnadsarbetena och beslut i fråga om statsbidragsunderlaget slopats. Detta sammanhänger med det nu föreslagna ändrade systemet för bestämmande av statsbidragstilldelningen. Byggnadsarbetena skola sålunda godkännas av avsyningsförrättarna, som även bestämma statsbidragets slutliga storlek. Endast i vissa fall skola förrättningsmännen behöva underställa länsstyrelsen eller Kungl. Maj:t sitt beslut.

Vad handläggningen av själva statsbidragsansökan beträffar skall vederbörande länsstyrelse i fortsättningen höras endast då skolöverstyrelsen så prövar erforderligt. Länsarkitektens yttrande avses enligt de sakkunniga att närmast gälla skäligheten av det i kostnadsberäkningarna uppgivna kubikmeterpriset.

Även om det i sakkunnigebetänkandet och i propositionen framskymtar, att den statliga granskningen i vissa fall skulle kunna göras mindre omfattande och att länsarkitekterna borde erhålla ökat inflytande på byggnadsföretagens utformning, synes dock det nya systemet vad ärendenas handläggning beträffar icke så avsevärt skilja sig från det förut tillämpade, att någon påtaglig förenkling i det administrativa förfarings sättet kommer att inträda.

Liksom hittills måste ett skolbyggnadsärende bli föremål för minst tre handläggningar hos centralmyndigheterna, innan ett byggnadsföretag överhuvud kan komma till stånd, nämligen vid prövningen av lokalbehovet, vid förhandsgranskningen av skissritningarna och vid den slutgiltiga prövningen av ansökan om statsbidrag och tillstånd till byggnadsföretaget. Dessutom kan i visst fall avsyningsförrättarnas beslut komma att underställas Kungl. Maj:t, nämligen då fråga uppkommer om nedsättning av beviljat statsbidrag till följd av uppnådda kostnadsminskningar.

Det kan starkt ifrågasättas, om ej ett ökat utnyttjande på nu ifrågasvarande

område av de statliga ortsmyndigheterna och en annan form för bestämmande av statsbidragets storlek skulle kunna bidra till att skolbyggnadsärendena endast behövde bli föremål för en enda handläggning hos centralmyndigheterna. Ett dylikt system skulle i huvudsak innebära följande.

Sedan skolöverstyrelsen på sätt hittills skett prövat lokalbehovet, överlämnas ärendet till Kungl. Maj:t, som dels beslutar om bidragsprocenten med hänsyn till skoldistriktets ekonomiska bärkraft, dels fastställer den högsta kostnadssumma, varå statsbidrag må beräknas. Då skolöverstyrelsen vid prövningen av lokalbehovet redan anger, för vilka lokaler statsbidrag kan beräknas komma att utgå, skulle fixerandet av högsta kostnadssumman i fråga om nybyggnadsföretag kunna grunda sig på volymuppgifter för undervisningslokaler av olika storlek med tillhörande biutrymmen och ett av skoldistriktet uppgivet kubikpris. I detta sammanhang skulle givetvis även eventuella avdrag göras för befintliga, för skoländamål ej längre avsedda lokaler m. m. Om kubikprisets skälighet för olika orter och med hänsyn till en för orterna tillämplig högsta standard samt om avdragens skälighet torde länsarkitekten kunna yttra sig. I fråga om ombyggnadsföretag torde den utredning om reparation eller ombyggnad av befintliga lokaler, som numera brukar åtfölja framställning om prövning av lokalbehovet, ej behöva nämnvärt utvidgas för att redan på en skolbyggnadsfrågas förberedande stadium en så tillförlitlig kostnadsberäkning kan åstadkommas, att den kan läggas till grund för ett beslut i fråga om statsbidragstilldelningen.

Fördelen med ovan angivna system skulle vara den, att ett skoldistrikt, innan slutgiltiga ritningar till ett skolbyggnadsföretag utarbetades, hade genom en enda prövning hos skolöverstyrelsen och Kungl. Maj:t fått klart besked icke blott om lokalbehovet utan även om de lokaler, vartill statsbidrag kommer att utgå, och om statsbidragets högsta storlek.

Förhandsgranskning av skissritningar, granskning och godkännande av huvudritningar, entreprenadhandlingar och konstruktioner samt meddelande av tillstånd till byggnadsföretaget ävensom utövande av kontroll, verkställande av avsyning och det slutliga godkännandet av byggnadsföretaget samt bestämmandet av statsbidraget skulle sedan omhändervivas av de lokala statliga organen, folkskolinspektören, länsarkitekten och länsstyrelsen, efter erforderliga råd och anvisningar av centralmyndigheterna. Själva utbetalandet av statsbidraget kunde sedan ske genom länsstyrelsen eller statskontoret.

Bland skäl, som tala för ett ökat inflytande på skolbyggnadsärendenas handläggning av de lokala statliga organen i enlighet med vad ovan nämnts, kan framhållas, att enligt hittills tillämpat system synas dessa organ redan ha tillerkänts ett ganska stort inflytande på skolbyggnadernas slutgiltiga utformning och på bestämmandet av det verkliga statsbidragets storlek. Kungl. Maj:t brukar sålunda, som förut nämnts, föreskriva, att ett byggnadsföretag skall utföras i huvudsaklig överensstämmelse med företedda ritningar men att alla ändamålsenliga besparingar skola åstadkommas av skoldistriktet i samråd med folk-

skolinspektören och byggnadssakkunnig person. Vidare är det överlåtet åt avsyningsförrättarna att granska räkenskaperna beträffande byggnadsföretaget och att därvid pröva avdrags- och tilläggskostnader, som uppkommit under byggnadstiden. Tages hänsyn till nu anförda omständigheter, kvarstår strängt taget endast ritningsgranskningen i stort, och denna borde även kunna anförtros länsmyndigheterna, sedan en gång lämpliga anvisningar beträffande olika lokalers storlek, utformning och inbördes förläggning m. m. utarbetats.

Med stöd av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att det nya statsbidragssystemet vad beträffar skolbyggnadsärendenas handläggning utformas i huvudsaklig enlighet med vad ovan förordats och att det föreliggande förslaget till författningsändring bringas i överensstämmelse härmed.

Stockholm den 31 oktober 1945.

Aug. Spångberg.

Lars Lindahl.
